

VYHRADENÉ PRE MILADU KUBOVÚ

Rok 1997 je pre mňa rokom výročným, pretože do Národopisného ústavu SAV som nastúpila 2. mája 1957, teda pred 40 rokmi. O voľnom mieste v NÚ som sa dozvedela náhodou. V jednu sobotu mi manžel pri prezeraní Večerníka prečítal inzerát NÚ SAV, ktorým hľadali pracovníka do vedeckej knižnice na polovičný úväzok. Ja som vtedy nepracovala, bola som v Bratislave stále ešte nová a hľadala som vhodné zamestnanie. Učila som nemčinu ako nepovinný jazyk na jednej koedukačnej škole. Inzerát ma zaujal, zapísala som si adresu a išla som na Klemensovú ulicu 19. Zaklopala som na jedny dvere a tam sedel práve dr. Ján Podolák, zástupca riaditeľa. Riaditeľom bol dr. Ján Mjartan a po jeho schválení som bola prijatá. Mala som mať na starosti odbornú knižnicu Národopisného ústavu, ktorá vtedy nebola v dobrom poriadku, vlastne sa s touto činnosťou iba začínalo. Evidenčnú knihu, kde už boli niektoré zápisy, som prevzala od Viery Urbancovej, ktorá vtedy ešte študovala národopis na FFUK (práve štúdium končila). Spolupracovala som aj s redakciou časopisu Slovenský národopis, ktorého výkonným redaktorom bol Ján Podolák a šéfredaktorom Ján Mjartan. Vtedy práve vychádzal jeho piaty ročník. Prekladala som do nemčiny, angličtiny a francúzštiny obsahy, niekedy aj resumé.

Náš ústav bol na treťom poschodí, našimi susedmi boli Historický ústav SAV a Ústav štátu a práva SAV. Riaditeľom Historického ústavu bol vtedy Ludovít Holotík a Ústavu štátu a práva Ladislav Košťa. Pracovala som v pomerne malej miestnosti, kde sedel aj administratívny tajomník ústavu Augustín Mika, ktorého všetci volali „ujo Mika“. Bol vo veku nášho riaditeľa J. Mjartana (ročník 1901) a už dlho sa poznali. Ujo Mika pôsobil v ústave dlho, bol penzionovaný až v 70. roku svojho života (zomrel vo svojom 80. roku).

Knižnicu som zveľaďovala podľa svojho najlepšieho svedomia a vedomia. Dostať pridelené financie pre knižnicu (pre knihy a časopisy) nebol nijaký problém. Peňazí sme dostali dosť, niekedy som sa musela snažiť financie vyčerpať, aby nám ich nekrátili na budúci rok. Dostávali sme aj devízy na nákup časopisov a kníh zo západnej cudziny. Veľa kníh a časopisov sme dostávali tzv. výmenou, a to nielen zo socialistických krajín, ale aj z kapitalistických. O výmenu s kapitalistickými krajinami som sa veľkou mierou zaslúžila sama. Písala som listy v cudzích jazykoch na rôzne svetové národopisné inštitúcie a ponúkala som na výmenu náš časopis Slovenský národopis. Vo väčšine prípadov som uspela a zahraničné (západné) časopisy prichádzali do Ústrednej knižnice SAV, ktorá im potom posielala náš časopis. Slovenský národopis bol v zahraničí uznávaný. Vlastne sme mali najväčšiu výmenu zo všetkých ústavov SAV. S Ústrednou knižnicou SAV, ktorá bola umiestnená na prízemí našej budovy na Klemensovej ulici, som mala veľmi dobrú spoluprácu. Vzájomne sme si vychádzali v ústrety. Krátky čas bola riaditeľkou pani Zlatohlávková, ale po nej nastúpil do funkcie riaditeľa Jozef Boldiš. Občas ho stretávam ako starého pána na ulici. Knižnica fungovala, knihy a časopisy pribúdali, naši a cudzí pracovníci si chodili požičiavať, dávali ná-

vrhy, o ktoré knihy, resp. časopisy by mali záujem a ja som sa im snažila vyhovieť. S knižnicou bolo spojené aj účtovníctvo, na každú zakúpenú knihu či časopis som mala účet, ktorý som postupovala do účtárne na preplatenie.

Kníh a časopisov stále pribúdalo a bol problém s ich umiestnením. Do ideálneho stavu bolo veľmi ďaleko. S tým sa trápili všetky ústavy, nielen na našej spoločnej chodbe, ale v celej budove spoločenských ústavov SAV na Klemensovej ulici. Hoci som v NÚ SAV pracovala až do roku 1986, lepšieho stavu som sa nedočkala. Stali sa aj tragikomické príhody, keď do „kumbálu“, kde boli uložené knihy, sa dostal holub a mnoho kníh „poznačil“. Vo dvore našej budovy bolo totiž veľa holubov. I keď sa s nimi a proti nim bojovalo, nebolo to nič platné. Sama som na okienku WC zničila nemálo vajíčok. Najprv som holubicu vyplašila a potom vajíčka zhodila do dvora.

Pri rôznych oslavných príležitostiach v ústave býval výborným spoločníkom a rozprávačom Ján Mjartan. Rozprával zážitky zo života, z výskumov v teréne, ale mal naporúdzi aj za hrst dobrých vtipov. Tiež si dodnes živo spomínam na oslavu jeho 60. narodenín. Vtedy už nebol riaditeľom. Riaditeľkou bola dr. Božena Filová a zástupkyňou dr. Emília Horváthová. Oslava bola v máji 1962. Bolo nás veľa ako vždy a musím tiež spomenúť, že naši susedia, najmä z Historického ústavu, k nám veľmi radi chodili. Pani Mjartanová (všetkými pracovníkmi v ústave nazývaná „teta Marienka“) pripravila hostinu s veľkou tortou.

V roku 1960 som pracovala už na plný úväzok. Dovtedy bol ústavným bibliografom popri svojej pracovnej náplni folkloristu Rudolf Žatko. Keďže bol vážne chorý, diabetik, vzdal sa bibliografie. Bibliografickú prácu som prevzala ja. Keďže som nemala odborné vzdelanie (maturitu na gymnáziu v Prahe a nedokončenú filozofickú fakultu, odbor angličtina-francúzština), potrebovala som sa vzdeláť v odbore knihovník-bibliograf a mala som šťastie. Prezídium SAV vtedy zariadilo na Knižníckej škole v Bratislave (na Lazaretskej ulici), že sme niektoré knihovníčky mohli na nej diaľkovo študovať. Predpokladom bola maturita na gymnáziu alebo Obchodnej akadémii. Štúdium trvalo dva roky a končilo maturitou. Školu som s úspechom ukončila v júni 1962. Bola som teda knihovníčkou a bibliografkou NÚ SAV. Bibliografiu som robila nadovšetko rada. Po odchode z NÚ zostalo po mne päť zväzkov *Bibliografie slovenskej etnografie a folkloristiky* a do roku 1981 vychádzala ročná *Bibliografia slovenskej etnografie a folkloristiky* vždy v 4. čísle časopisu Slovenský národopis. Posledné číslo Slovenského národopisu malo rubriku Bibliografia. V čase, keď vychádzala moja bibliografia v časopise, boli výkonnými redaktormi Viera Nosáľová, Pavol Stano, Viera Gašparíková. Hlavnou redaktorkou SN bola Božena Filová.

Myslím, že to bolo roku 1968, keď sa dokumentácia NÚ SAV, pod vedením Soni Kovačevičovej, na jej podnet presťahovala na medziposchodie v zadnom trakte budovy na Klemensovej ulici. Keďže knižnica s bibliografiou bola pridelená pod jej vedenie, musela sa presťahovať aj knižnica. Miestnosti tam boli tmavé, na dennú a každodennú prácu neboli vhodné. Boli tam štyri miestnosti. V jednej som sedela ja s Pavlom Stanom, ktorý bol vtedy pri šéfredaktorke Božene Filovej výkonným redaktorom Slovenského národopisu. Veľmi rada som s ním pracovala, dobre sme si rozumeli. Zaoberal sa tiež bibliografiou, ale tzv. špeciálnou, a tiež sa zaoberal problematikou umeleckých remesiel. Roku 1968 som si vybavila 6 mesačnú neplatenú dovolenku a odcestovala som do Anglicka, kde som sa zdokonaľovala v anglickom jazyku. Knižnicu za ten čas za mňa viedla študentka Zora Mitaľová-Vanovičová. Keď som sa vrátila, ústav bol v pohybe, sťahoval sa na druhé poschodie do predného traktu. To bolo v druhej polovici r. 1969. Knižnica dostala peknú veľkú priechodnú miestnosť. Napravo sedela zástupkyňa riaditeľky dr. Emília Horváthová a naľavo folkloristické oddelenie s vedúcim Milanom Leščákom. Na tieto časy veľmi rada spomínam, s oddelením folkloristiky, kde pracovali Soňa Burlasová, Viera Gašparíková, Mária Kosová, Svetozár Švehlák a sekretárka Edita Vrátna, som mala tie najlepšie vzťahy. Neskoršie pri-

budli mladšie pracovníčky Zora Vanovičová, Eva Krekovičová, Zuzana Profantová, Gabika Lunterová. Rada si spomínam na tzv. predvianočné posedenia, v ktorých ústav pokračuje dodnes.

Pre mňa bolo veľkou výhodou, že som v miestnosti sedela sama. Knižný fond tam bol tiež lepšie umiestnený, takisto časopisecký a nové časopisy boli vždy vyložené na stolíku. Kto mal záujem, mohol si ich tam prezerat a pri voľnom stole pri mne študovať. Toto obdobie môjho pôsobenia v Národopisnom ústave SAV bolo najkrajšie. Odborná knižnica tak ako sa rozrastala, nadobúdala dobrú povesť nielen v samotnej Bratislave, ale aj v širšom okolí, ba na celom Slovensku. Veľa ľudí prichádzalo, aby si knihy vypožičali, informovali sa, čo vyšlo a čo máme. V knižnici boli dva katalógy – autorský a vecný, okrem toho časopisecký. Okrem odborníkov etnografov a folkloristov si knihy prichádzali vypožičiavať aj umelci, a to najmä tí, ktorí robili javiskovú výpravu, kostýmy a pod. Prichádzali tiež redaktori z časopisov a novín, najmä vtedy, keď chceli písať o ľudových zvykoch, zväčša vo veľkonočnom alebo vianočnom čase.

Ústav mal tiež dokumentačné oddelenie, kde bol archív fotografií, negatívov, kresieb a textových materiálov z výskumov v teréne. Oddelenie dlho viedla Elena Prandová. V oddelení pracovala tiež maliarka Radka Mikulová a keď odišla do Prahy, nastúpila Majka Adámyová-Pattermanová. Obidve urobili v dokumentácii NÚ SAV veľký kus dobrej práce. K oddeleniu patrila tiež fotograf. Dlhé roky ako fotograf pre ústav pracoval František Hídeg. Po jeho smrti robila fotografickú dokumentáciu aj Tereška Ševčíková a po nej Helena Bakaljarová. Bolo by dobre, keby históriu Dokumentačného oddelenia napísala pre Slovenský národopis Elena Prandová, ktorá v ňom pracovala od začiatku až do svojho odchodu do dôchodku.